

AZ ALSÓHEGY vallatása

Harmadik nyári szabadságukat töltötték a V. Meteor barlangkutatói az észak-borsodi karszton, harmadik éve kutatják az Alsóhegy, a Vecsembükk környéke zombolyait és egyéb karsztjelenségeit. Ez év nyarán is az Acskó-forrás melletti réten ütöttünk táborot, hogy közel négy héten át vallassuk az Alsóhegyet, kutassuk barlangjait, víznyelőit, forrásait.

Mert érdekes, titokzatos hegy ez. A környékbeli öregek mesélik, hogy az acskai réten, ahol most a táborunk állott, valamikor falu volt. Míg aztán egyszer megnyílt a föld és elsüllyedt a falu mindenestül. Erre esküdnek. Ők az öregapjuktól hallották, annak az öregapja pedig még látta saját szemével.

Hogy Acskó falut valóban elnyelte-e a föld, volt-e egyáltalán, és ha igen, hová lett, nem kutattam, de hogy az Acskó-forrás vizét elnyeli, azt készségesen tanúsíthatom. Bőven buzog a víz a forrásból szüntelenül, folyik egy darabig, majd szétterül a réten, a forrástól pár száz lépésre még megcsillan a fű közt, aztán már hiába keressük, nincs sehol. Elnyeli a rét a forrás szüntelenül csobogó vizét, hogy valahol a hegy lábánál, talán a szögligeti Papkerti-forrásban, talán másutt, bukkanjon ismét a felszínre.

A nagykiterjedésű fennsíkban nincsenek víznyelők, de a fennsík magyarországi oldalában találunk egy sort. Ezek azonban aránylag kis területek csapadékvizet gyűjtik össze, és csak hóolvadáskor vagy egy-egy nyári felhőszakadás alkalmával működnek.

Nyári táborunk alatt „szerencsére” három kiadós felhőszakadást is kaptunk. Sátraink, a gondos árkolás ellenére is úsztak a vízözönben — de a nyelők megindultak és ez volt a fontos.

Ugyancsak meghökkent a táborunkba látogatóba érkező, bőrig ázott barátunk, amikor éjfél tájban, a szakadó esőben három hiányos öltözetű, eszelősnek látszó, rohanó alakkal találkozott az erdőben: az egyik lavórt, a másik egy demizsont, a harmadik titokzatos dobozt szorongatott a kezében.

A Bódvaszilasi-cseppkőbarlang víznyelőjéhez csörtettünk a szokatlan felszereléssel, hogy még a felhőszakadás elállta előtt, működés közben elérjük a nyelőt és megfestessük a benne eltűnő vizet. Végzőra érkezünk. Az eső alábbhagyott és a nyelőbe már csak karvastagságú erecskében csobogott be a víz. De ezt még elégnék itéltük a tervezett művelethez. Nyomban munkához láttunk: a demizson tartalmát — szalmiákszeszt — a laborba öntöttük és a dobozból lassan adagolva, könnyező szemekkel fluoresceint oldottunk fel benne. A téglavörös por tömény oldata olyan volt, mint a vér.

Joggal elcsodálkoztam volna a tájékozatlan idegen, ha erre járva meglátja a három zilált, csapzott alakot, amint az erdő mélyén, lámpafény mellett, könnyező szemekkel egy lavór vért kavargatnak. De rajtuk kívül nem akad olyan istentől elrugaszkodott, akinek abban az ítéletidőben kedve lett volna az erdőben csatangolni. Így hát zavartalanul feloldhattuk a fluoresceint és a nyelőben eltűnő vízbe öntöttük. Csodálatosan érdekes, amint a felhíguló fluorescein egy szempillantás alatt smaragdzöldre festi a vizet. Most már csak az volt a kérdés, hogy melyik forrásban és mikor lát napvilágot a megfestett víz.

Három éjszaka és három nappal figyeltük állandóan a számitásba jöhető forrásokat. Hiába. A zöld víz nem jelentkezett. Bánatosan rendeltem el a harmadik nap estéjén a forrásügyelet beszüntetését. Úgy látszott, hiába áztunk-fáztunk az ítéletidőben, nem sikerült a festés. Negyedik nap reggel azzal állítottak be hozzánk határőr barátaink, hogy úgy megzöldült a laktanya udvarán keresztülfolyó patak vize, hogy még mosdani sem mernek benne. Ez a patak a Borz-forrás vizét vezeti le. Rohantunk hát a forráshoz és gyönyörködve néztük a belőle bugyogó smaragdzöldön csillogó vizet. Még egy hét múlva is zöldes színben csillogott a forrás a rászó

napsütésben. Megoldottuk hát a Bódvaszilasi-cseppkőbarlangban eltűnő víz föld alatti útjának kérdését.

Pár nappal később, a következő felhőszakadás alkalmával, szintén éjszaka, a Bükk-lapai víznyelőt festettük meg, ugyancsak fluoresceinnel. A festett víz pár óra múlva, várakozásunknak megfelelően a közeli Szénhely patak forrásán bukkant elő.

A víznyelők és források kutatása mellett az Alsóhegy fennsíkján, a Szilasi-fennsíkban nagy számban található, függőlegesen haladó aknabarlangokkal, az úgynevezett zombolyokkal foglalkoztunk sokat. Terepbejárásaink során már tavalyi expedíciónkon tucatnyi, a szakirodalomban addig ismeretlen zombolyt találtunk, jórészt cseh-szlovák területen, melyeknek az elmúlt évben csak egy részét jártuk be és mértük fel. Az idén újabb zombolyokat is találtunk és a tavalyiak közül is feltártunk néhányat.

Legnevezetesebb az általunk feltárt és felmért zombolyok közül az Oriás-zombolynak elnevezett aknabarlang, mely 105 méteres mélységével az Alsóhegy legmélyebb zombolya.

Ennek feltárása és felmérése mellett kutatóink legnagyobb teljesítménye az Almási-zomboly bejárása és új felmérése volt. A Gömör—Tornai-karsztvidék magyar oldalának legmélyebb zombolyát Dr. Kessler Hubert és munkatársai tarták és mérték fel bravúros ügyességgel 1927-ben. A mi kutatóink most nagyobb felszereléssel, viszonylag könnyebben oldhatták meg ezt a nehéz feladatot. A zomboly fenekén bontással tovább jutottunk lefelé: sikerült egy újabb kis termet feltárni. Kósa Attila, Kovács Kálmán és Rónai Miklós ezzel együtt 97 méterben állapították meg új felmérésük alapján az Almási-zomboly teljes mélységét.

Közel négyhetes expedíciónk rengeteg izgalmas kalandot és emlékezetes élményt adott. Azt hiszem, hogy sosem felejtik el, különösen az érdekeltek, az Oriás-zombolyban és az Almási-zombolyban bekövetkezett hágcőszakadást. Persze, nemcsak ilyen hátborzongató kalandok voltak, hanem derűs élmények is, mint például egy vadmalac elfogása, mely aztán hatalmas kondér ízletes pörköltté változott Teri néni boszorkányos ügyességű kezei között.

De mesélhetnék napestig a csehszlovák területen végzett kutatásaink közben meglátogatott nagyszerű barlangokról, a csodálatos Domicáról, a barátaink által nemrég felfedezett gyönyörű Gombaszögi-cseppkőbarlangról, az érdekes Szilicei-jégbarlangról és még sok mindenről.

Négy zsúfolt hét. Mennyi élmény és tapasztalat! Eredmények és még sok-sok megoldatlan kérdés, mely visszahív bennünket a titokzatos Alsóhegy töbrei és zombolyai közé.

Dr. Dénes György

